



Kako se pripraviti i postupati
prije poplave

Praktični vodič za poslovne subjekte



Predgovor

Budite svjesni opasnosti od poplava, posebno ako ste u područjima koja su blizu vode, iza nasipa ili nizvodno od brana. Čak i vrlo male rječice i potoci, slivnici i propusti, koji su bezopasni u sušnom periodu, mogu izazvati poplave u određenim uslovima.

Poplave mogu ugroziti sigurnost radnika, uzrokovati ozbiljnu štetu poslovnoj imovini, proizvodima, objektima i mogu dovesti do prekida kontinuiteta u poslovanju.

Primjenom mjera za ublažavanje posljedica od poplava umanjujete potencijalne štetne uticaje na poslovanje u slučaju poplava, što može biti od izuzetnog značaja za održivost i nastavak poslovanja.

Poznavanje potencijalnih rizika je važno kako biste odredili adekvatne mjere zaštite koje je nophodno preduzeti da biste zaštitili svoje poslovanje. Preduzimanjem adekvatnih mjera zaštitite zaposlene, imovinu i objekte. Ovaj praktični vodič će pružiti osnovne informacije na koji način možete svoje poslovanje učiniti ga otpornijim na poplave kroz sedam koraka.

Više informacija o poplavama, mapama opasnosti i mapama rizika od poplava, kao i o drugim mjerama zaštite pronađite na **internet stranici**, a za dobijanje pravovremenih informacija o vodostaju rijeka na mjernim stanicama u odabranom području od interesa **preuzmite aplikaciju SOS 121.**

Mislite na vrijeme!

Upoznajte se s poplavama i sagledajte svoj rizik

“Kako se pripremiti i postupati prije poplave
Praktični vodič za poslovne subjekte”

Uredništvo:

Redakcija Exit Centar

Kralja Petra I, 91

78 000 Banja Luka

Ova brošura je nastala uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove brošure je u potpunosti odgovornost Exit Centra i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske unije.



poplave.org



poplave.org@gmail.com



www.poplave.org

Sadržaj

1. Zakonska regulativa	4
1.1. Prava i dužnosti privrednih društava i drugih pravnih subjekata	5
2. Vrste poplava koje mogu ugroziti vaše poslovanje	6
3. Plan za odbranu od poplava	7
3.1. Korak 1: Procijenite svoj rizik	8
3.2. Korak 2 - Napravite svoj plan zaštite od poplava	9
3.3. Korak 3 - Identifikujte ugrožene resurse, kritične tačke i lokacije	11
3.4. Korak 4 - Mjere zaštite	12
3.5. Korak 5 - Komunikacija i upozorenje zaposlenih	15
3.5.1. Komunikacija i upozorenje zaposlenih u vanrednim situacijama	15
3.6. Korak 6 - Plan evakuacije	16
3.6.1. Odgovornost zaposlenog osoblja	17
3.7. Osiguranje od poplave	18
4. Plan zaštite poslovanja od poplava	19

1. Zakonska regulativa

Zakon o civilnoj zaštiti Republike Srpske (RS) propisuje obavezu organizovanja i sprovođenja zaštite od prirodnih i drugih nesreća na osnovu programa i planova civilne zaštite. Republička uprava civilne zaštite RS je organ Vlade RS nadležan za sve aspekte zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća.

Oblast zaštite i spasavanja u Republici Srpskoj reguliše **Zakon o zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama** koji uređuje sistem zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, snage i subjekti zaštite i spasavanja, prava i obaveze republičkih organa uprave i drugih organa, organa jedinica lokalne samouprave, privrednih društava i drugih pravnih lica, prava i dužnosti građana, vanredne situacije i postupanje u vanrednim situacijama, organizacija i djelatnost civilne zaštite u sistemu zaštite i spasavanja i otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda i drugih nesreća.

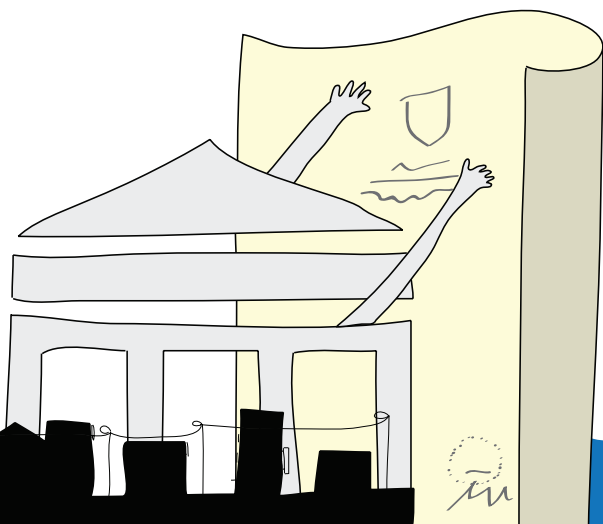
Zaštitu i spasavanje provode organi vlasti, službe zaštite i spasavanja i štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite, po potrebi se uključuju **privredna društva i drugi pravni subjekti** i građani. Svi oni predstavljaju subjekte, ili snage sistema zaštite i spasavanja.

Za sprovođenje aktivnosti zaštite i spasavanja, može se odrediti privredno društvo ili drugo pravno lice, pod uslovom da ima radnike i opremu koja se u tu svrhu zahtjeva. Privredna društva i druga pravna lica dužna su uspostaviti vlastitu organizaciju za sprovođenje aktivnosti zaštite i spasavanja, obezbijediti obuku i sprovesti pripreme za djelovanje u slučaju elementarne nepogode i druge nesreće.

Zakon o zaštiti na radu definiše zaštitu i zdravlje na radu kao djelatnost od opšteg interesa, utvrđuju se nosioci sprovođenja i unapređivanja bezbjednosti i zdravlja na radu, njihova prava, obaveze i odgovornosti, preventivne mjere, kao i druga pitanja koja se odnose na bezbjednost i zdravlje na radu.

Prema ovom zakonu poslodavac je obavezan da obezbijedi osposobljavanje potrebnog broja zaposlenih za pružanje prve pomoći, spasavanje i evakuaciju u slučaju opasnosti.

Takođe, prema **Zakonu o zaštiti od požara**, poslodavac je u obavezi da obezbijedi redovan pregled i ispravnost električnih instalacija, "panic" rasvjete, evakuacionih izlaza, ta da postavi na vidno mjesto potrebne sigurnosne znakove.



1.1. Prava i dužnosti privrednih društava i drugih pravnih subjekata

Prema **Zakonu o zaštiti i spašavanju u vanrednim situacijama** privredna društva i druga pravna lica koja obavljaju djelatnost iz oblasti zdravstvene zaštite, veterinarstva, stambenih i komunalnih djelatnosti, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, energetike, transporta, snabdijevanja, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i drugih oblasti u kojima se obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spasavanje dužna su da:

- Izrađuju procjenu ugroženosti od elementarne nepogode i druge nesreće;
- Izrađuju plan zaštite i spasavanja od elementarne nepogode i druge nesreće;
- Organizuju zaštitu i spasavanje od procijenjenih opasnosti;
- Pripremaju i učestvuju u izvršavanju zadataka zaštite i spasavanja od elementarne nepogode i druge nesreće;
- Obezbeđuju uslove i sredstva za sprovođenje zaštite i spasavanja zaposlenih i primjenjuju mjere i zadatke zaštite i spasavanja;
- Formiraju, obučavaju i opremaju jedinice i timove zaštite i spasavanja i iste angažuju za izvršavanje zadataka zaštite i spasavanja samostalno i na zahtjev nadležnog organa jedinice lokalne samouprave i Republike;
- Uspostavljaju i održavaju sistem obavještanja i uzbunjivanja zaposlenih i stanovništva od opasnosti;
- Sufinansiraju preventivne aktivnosti organa jedinica lokalne samouprave, proporcionalno obimu i stepenu prijetnje koja proizlazi iz njihove djelatnosti;
- Informišu organe jedinice lokalne samouprave o stanju zaštite i spasavanja i omogućavaju uvid u planove i druga akta iz oblasti zaštite i spasavanja;
- U skladu sa godišnjim planom obuke i osposobljavanja štaba za vanredne situacije, jedinica i timova civilne zaštite i povjerenika za zaštitu i spasavanje u jedinici lokalne samouprave, učestvuju u obuci i vježbama;
- Dužne su svojim programima rada utvrditi zadatke, organizaciju djelovanja i aktivnosti kojima se obezbjeđuje učešće njihovih članova, organa i službi u izvršavanju zadataka zaštite i spasavanja;
- Obavezni su na zahtjev nadležne organizacione jedinice civilne zaštite opštine, odnosno grada dostaviti podatke o stambenim i drugim objektima, kao i podatke o korisnicima tih objekata.

Načelnik opštine, odnosno gradonačelnik donosi odluku kojom određuje privredna društva i druga pravna lica koja su obavezna postupati u skladu sa gore navedenim.

Pored privrednih društava i drugih pravnih lica, organizacije koje sprovode obrazovne, društvene, medicinske i druge aktivnosti koje podrazumijevaju zaštitu ili brigu o većem broju građana, obavezne su da izrade procjenu ugroženosti od elementarne nepogode i druge nesreće, plan zaštite i spasavanja od elementarne nepogode i druge nesreće i sprovode mjere i zadatke zaštite i spasavanja.

Rukovodilac privrednog društva i drugog pravnog lica odgovoran je za sprovođenje mjera zaštite i spasavanja.

Vlasnici i korisnici stambenih i drugih objekata odgovorni su za sprovođenje mjera i zadataka zaštite i spasavanja propisanih ovim zakonom, kao i za obezbjeđenje sredstava neophodnih za zaštitu i spasavanje.

Privredna društva i druga pravna lica telekomunikacionih i informacionih sistema i veza stavljaju nadležnim snagama zaštite i spasavanja na raspolaganje i korišćenje tih sistema u slučaju vanredne situacije. Privredna društva i druga pravna lica, vlasnici i korisnici zaliha vode, hrane, medicinske opreme i lijekova, energenata, odjeće,

obuće, građevinskog i drugog materijala neophodnog za izvršavanje zadataka zaštite i spasavanja, nadležnim snagama zaštite i spasavanja stavljaju ova sredstva na raspolaganje, radi korišćenja u akcijama zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara.

Visokoškolske ustanove, privredna društva i druga pravna lica koja se bave naučno-istraživačkim radom dužna su da obavještavaju snage za zaštitu i spasavanje o naučnim saznanjima iz oblasti zaštite i spasavanja.

2. Vrste poplava koje mogu ugroziti vaše poslovanje



Poslovanje mogu ugroziti različite vrste plavnih voda, zbog čega je važno da pravilno procijenite potencijalne rizike od poplava.

Poplave iz površinskih izvora, nastaju kada se uslijed obilnih padavina prevazilaze drenažni kapaciteti tla ili odvoda koji nisu u stanju da apsorbiraju padavine, kao i kada veličina korita nije dovoljna da primi svu vodu, te dolazi do izlivanja vodenih tokova.

Poplave nastale izlivanjem vodovodne mreže, rezervoara, kanalizacija. Kanalizacione vode mogu izbiti kroz šahtove i odvode i tako poplaviti čitava naselja. Takođe, mogu izbiti kroz toalete, kade i umivaonike, uslijed blokade u kanalizacionim cijevima, kvara opreme, previše vode koja ulazi u usku kanalizacionu mrežu i slično.

Poplave prouzrokovane podzemnim vodama, najčešće se javljaju u periodu intenzivnih kiša kada se povećava nivo podzemnih voda koji mogu zatrpiti drenažne sisteme, poplaviti objekte i puteve.

Teško je predvidjeti tačno kada i gdje će se desiti poplave koji mogu da ugroze poslovanje. Na osnovu procjene rizika od poplave, planirajte aktivnosti koje trebate sprovesti kroz konkretne korake.

3. Plan za odbranu od poplava

Planiranje i provođenje aktivnosti plana odbrane od poplava je veoma važan korak. kako biste svoje poslovanje učinili otpornijim i pripremili ga za poplave.

Priprema plana za odbranu od poplava i provođenje aktivnosti će omogućiti da:

- Zaštitite sebe i svoje zaposlene.
- Značajno smanjite potencijalne štete koje mogu biti učinjene na poslovnoj imovini, zalihama i opremi.
- Ukoliko se poplava desi, obavljate poslovne aktivnosti u kontinuitetu ili eventualno, sa kraćim prekidima koji neće ugroziti samo poslovanje.
- Značajno smanjite finansijske gubitke.
- Sačuvate kupce, dobavljače i poslovne knjige.
- Dobijete nadoknadu od osiguranja.
- Poboľšate imidž i kredibilitet vaše kompanije.

Osnovni koraci plana za odbranu od poplava, koje trebate preduzeti da biste adekvatno zaštitili svoje poslovanje su:

KORAK 1: Procijenite svoj rizik

KORAK 2: Napravite plan zaštite od poplava

KORAK 3: Identifikujte ugrožene resurse, kritične tačke i lokacije

KORAK 4: Mjere zaštite

KORAK 5: Komunikacija i upozorenje zaposlenih

KORAK 6: Plan evakuacije

KORAK 7: Osiguranje od poplave

3.1. Korak 1: Procijenite svoj rizik

Činjenica je da su svi poslovni subjekti izloženi potencijalnoj opasnosti od poplava, čak i ako se poslovni objekti ne nalaze u blizini rijeka, postoji mogućnost da budu poplavljeni vodom iz kanalizacijskih odvoda ili podzemnim vodama.

Preliminarnu procjenu rizika od poplava možete sami uraditi prikupljanjem dostupnih informacija. Da li je lokacija od interesa izložena riziku od poplava i koje vrste poplava prijete poslovanju, možete da provjerite na mapama opasnosti i mapama rizika od poplava za dato područje. Dodatne informacije o izloženosti i rizicima od poplava možete provjeriti i kod relevantnih institucija poput civilne zaštite, opštinskih odjeljenja i sl., ili možete da angažujete stručnjake koji će napraviti procjenu rizika.

Poslovanje može biti ugroženo od poplava, ukoliko se:

- Lokacija nalazi u zoni opasnosti, odnosno na mapi rizika od poplava;
- Poplave su se već pojavljivale na datom području;
- Postoji zabrinutost u lokalnoj zajednici od opasnosti od poplava.

Ukoliko ste utvrdili da se nalazite u zoni opasnosti od poplava, za odabir adekvatnih mjera zaštite neophodno je procijeniti i sljedeće:

- Dubinu vode koju očekujete u poslovnim objektima;
- Vjerovatnoću pojave poplave, povratni period poplave;

Ne zaboravite, poplave mogu da se dese bilo koji dan i u bilo koje vrijeme!

Trebate razmisliti i o načinima upozorenja od poplava, da li su sredstva upozorenja dostupna u zoni poslovnog objekta i da li znate kako možete dobiti upozorenje?

Upozorenja za poplave možete da primite na razne načine - putem sirene za opasnost, informacijama na radiju, televiziji i internetu, putem telefona i drugih sredstava komunikacije, kao i od službenih lica.

Ukoliko se nalazite u zoni koja je van dometa nekih zvaničnih upozorenja, trebate razmisliti o vlastitom sistemu upozorenja.

Kao sistem ranog upozoravanja i praćenja informacija o vodostaju na rijekama **možete koristiti SOS 121 mobilnu aplikaciju ili posjetiti internet stranicu**, kako biste dobili informacije za vašu regiju.



- Vrijeme trajanje poplave;
- Početak poplave, odnosno vrijeme za koje poplavna voda može da nađe put od svoga izvora do samog objekta.

3.2. Korak 2 - Napravite svoj plan zaštite od poplava

Ako ste ustanovili da ste u zoni rizika od poplava trebate razmišljati o **pripremi plana zaštite od poplava**, vezanih za poslovanje.

Kao što većina preduzeća ima regulisanu politiku zaštite na radu, tako bi trebala

imati jasno definisane planove za vanredne situacije ili hitne slučajeve.

Plan zaštite od poplava je dokument koji definiše kako će preduzeće odgovoriti na plavne rizike.

Plan za poplave treba da odgovori na najvažnija pitanja:

- Kako da zaštitite i osigurate radnike?
- Kako da smanjite potencijalne štete od poplava?
- Kako postupati korak po korak, svjesno i organizovano, kada poplava dolazi?
- Imate li spisak svih važnih telefonskih brojeva koje biste mogli zatrebati za vrijeme ili nakon poplave?
- Da li su roba, zalihe, vrijedna oprema na sigurnoj visini/lokaciji?
- Kako da isključite struju, plin, vodu?
- Koga ćete pozvati da pomogne u slučaju poplave?
(Dodatna pomoć prilikom evakuacije opreme ili robe, dodatna prevozna sredstva, dobrovoljci)
- Da li imate razrađene planove poslovanja u slučaju poplave, kako da odgovorite dobavljačima/klijentima.

Pogledajte svoje postojeće planove zaštite ljudi i imovine. Razmislite da li se isti mogu primjeniti i u slučaju poplave.

Zaposleni

Redovno ažurirajte spisak zaposlenih lica, njihove kontakte, brojeve za hitne slučajeve. Obučite sve zaposlene da znaju kako da se ponašaju u slučaju upozorenja na poplave.

Sigurnosne procedure Definišite konkretne procedure, kao na primjer:

- Priručnici za zaposlene. Radi sigurnosti i zaštite od poplava, trebate osigurati informativne publikacije za zaposlene. Informativne letke istaknite na vidno mjesto tako da svi zaposleni znaju kako pravilno da postupaju u slučaju poplave i dajte opis neophodnih aktivnosti za svakog zaposlenika.
- Primjena politike zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u vanrednim situacijama. Zaštita na radu je i zakonska obaveza.
- Plan za opasne materije. Morate osigurati da se hemikalije, ulja i druge opasne materije koje imate u posjedu, skladište na sigurnom mjestu i da ne zagađuju plavnu vodu.
- Sami redovno provjeravajte funkcionisanje proizvoda koje ćete koristiti za zaštitu od poplava (nepovratni ventili, vreće sa pijeskom, pumpe za ispumpavanje vode iz objekata, generatore.....). Što se tiče sistema za upozorenje (zvučne sirene, svjetla za upozorenje), njih redovno pregledaju licencirane firme.

- Svako preduzeće treba da obezbijedi pakete za prvu pomoć i dovoljne količine zdravstveno ispravne hrane i vode, skladištene na propisno obezbijeđenom i lako dostupnom mjestu, koje će se koristiti u slučaju poplave. Redovno provjeravati rokove istih. Pored ovog potrebno je pripremiti i pakete za higijenu i pakete dodatne opreme i alata koji mogu zatrebati u ovim situacijama.
- Zaključavanje prozora, vrata i postavljanje alarma. Možda će biti potrebno više od jedne osobe da to učine.
- Politike osiguranja. Jeste li osigurani za slučaj štete od poplava, prekida poslovanja i gubitak prihoda?

Možete napraviti kalendar godišnjih aktivnosti, po fazama, izrade plana zaštite od poplava.



Mjesec 1

Uradite procjenu rizika



Mjesec 2

Identifikujte ključne poslovne funkcije



Mjesec 3

Procijenite vaša postrojenja



Mjesec 4

Istražite potrebe za osiguranjem



Mjesec 5

Zaštite kritične tačke i lokacije



Mjesec 6

Identifikujte ključno osoblje

Važni kontakti

Napravite popis važnih telefonskih brojeva svih partnera i saradnika preduzeća, uključujući i kontakte distributera za plin, struju, vodu i telefon. Takođe, imajte kontakte osoba van preduzeća koje možete pozvati po potrebi, da pomognu prilikom evakuacije u slučaju poplava.

Imajte na umu da nijedan plan ne može biti savršen. Međutim, smatramo da dobra priprema može značajno umanjiti potencijalne štete i povećati otpornost poslovanja.



Mjesec 7

Napravite plan komunikacije u slučaju nepogode



Mjesec 8

Unaprijedite spremnost zaposlenih



Mjesec 9

Analizirajte zajednicu, korisnike i dobavljače



Mjesec 10

Napravite plan za vanredne situacije



Mjesec 11

Imajte na umu koje su to potrebe za oporavak poslovanja



Mjesec 12

Naučite, testirajte i vježbajte plan za vanredne situacije

3.3. Korak 3 - Identifikujte ugrožene resurse, kritične tačke i lokacije

Svaki od poslovnih subjekata treba da identifikuje svoje ugrožene resurse, kritične tačke i lokacije u skladu sa prirodom svoga poslovanja za koje je potrebno preduzeti mjere zaštite, odnosno definisati koje su to konkretne aktivnosti koje je potrebno preuzeti.

Pod ugroženim poslovnim resursima podrazumijevamo:

- Zaposleni i članovi njihovih porodica.
- Dokumentacija i informatička oprema.
- Zgrade i objekti.
- Glavna oprema, mašine, mehanizacija i vozila.
- Skladišta i zalihe.
- Druge posebne stavke specifične za poslovanje koje obavljate.

Kritične tačke i lokacije:

- Trebate znati tačne lokacije priključaka za plin, grijanje, struju i vodu. U idealnom slučaju, oni bi trebalo da budu označeni na karti koja je dio plana zaštite od poplava. Njih morate obavezno isključiti u vanrednim situacijama, poput poplava.
- Znati lokaciju hemikalija, ulja ili drugih materija koje bi mogle biti opasne ili koje mogu zagaditi plavne vode. Oni bi trebalo da se čuvaju i skladište na mjestima sigurnim od poplava i svih drugih oštećenja.
- Identifikujte ključne zalihe, repromateijale, gotove proizvode, opremu i druge stvari koje trebaju posebne mjere zaštite od plavnih voda.
- Provjerite je li moguće da preselite ključne operacije, skladišta ili proizvodnju, posebno ako imate skupe mašine na sigurniju lokaciju.
- Identifikovati proizvode i usluge koje ćete trebati u slučaju da poplave.
- Razmotriti ugovaranje unaprijed sa kompanijama čiju pomoć ćete možda trebati nakon poplava.

3.4. Korak 4 - Mjere zaštite

1. Zaštita zaposlenih

Prvi korak u slučaju poplave, jeste zaštita života zaposlenog osoblja. Takođe, da bi zaposleni znali kako da pravovremeno i ispravno odreaguju, neophodno je na vrijeme sprovesti odgovarajuću obuku. U protivnom, neadekvatnim reagovanjem, ljudski faktor može da poveća rizike od potencijalne nesreće.

Aktivnosti koje je potrebno sprovesti su:

- Osposobljavanje potrebnog broja zaposlenih za pružanje prve pomoći, spasavanje i evakuaciju u slučaju opasnosti, što ste obavezni učiniti i prema Zakonu o zaštiti na radu.
- Obezbjediti pakete za preživljavanje u vanrednim situacijama
- Napraviti listu sa imenima i brojevima telefona zaposlenih, članovima njihove porodice ili njihovim kontaktima za hitan slučaj, van pogođene zone.
- Identifikovati zaposlene kojima će možda biti potrebna pomoć u slučaju poplave. Odredite odgovornu osobu za svakog zaposlenog koji neće biti sam u stanju da primi upozorenje na poplavu ili koji neće moći sam da se evakuše.

Zapamtite, ako nemate jasno definisane zadatke i ukoliko ne vježbate redovno, može se lako desiti da će ključne procedure biti zaboravljene.

Pored postupaka za zaštitu od poplava i zakonski obavezne zaštite od požara, možete razmisliti i napraviti planove i za druge elementarne nepogode ili nesreće.

Generalna obuka za zaposlene treba da se bavi sljedećim:

- Prijetnje, opasnosti i konkretni postupci zaštite u slučaju poplava. Prvo se izvršavaju aktivnosti za zaštitu života zaposlenih, a ukoliko je sigurno i ima dovoljno vremena za reakciju i aktivnosti za zaštitu poslovne imovine.
- Koje su individualne uloge i odgovornosti zaposlenih.
- Načini obavještanja, upozorenja i komunikacijske procedure.
- Načini i procedure obavještanja članova porodice zaposlenih.
- Lokacija i korištenje zajedničke opreme.
- Evakuacija, sklonište i sigurnosne procedure.

Za određene vrste poslovanja zaposleni trebaju i **ličnu zaštitnu opremu** za evakuaciju u hitnim slučajevima. Lična zaštitna oprema mora biti usklađena sa potencijalnim opasnostima na radnom mjestu i nju je poslodavac dužan zakonski obezbjediti. Lična zaštitna oprema može uključivati stvari kao što su: zaštitne naočale ili štitiče za lice i za zaštitu očiju; kape/kacige i zaštitna obuća i odjeća, respiratori; hemijska odijela, rukavice, kapuljače i svaka druga posebna oprema ili uređaji potrebni za opasnosti povezanim sa određenim radnim mjestom.

Međutim u slučaju poplava okolnosti su drugačije i trebate procijenite svako radno mjesto kako bi se utvrdile potencijalne opasnosti i neophodna zaštitna oprema za sigurnost i reagovanje u tim uslovima.

2. Dokumentacija i informatička oprema

Dokumentacija i informatička oprema predstavljaju važan resurs većine poslovnih subjekata, koji je neophodno na vrijeme zaštititi od poplave.

Zaštitite dokumente premještanjem na sprat ili bar viši nivo, ali i pohranjivanjem u vodotporne kese ili kutije.

Pod važnom dokumentacijom koja se nalazi u formi papira obično podrazumjevamo: dozvole, rješenja, ugovori, poslovne knjige, osiguranje, podaci o zaposlenima, liste važnih kontakata (kupci, dobavljači, banka...).

Zaštitita podataka i informacija koje su pohranjene na računarima podrazumijeva:

- Osigurati da su elektronski podaci redovno pohranjeni van računara (na internetu ili eksternom disku), da ne bi došlo do gubitka podataka ukoliko se IT oprema ošteti.
- Provjerite sa IT stručnjacima specifične mjere pohranjivanja i zaštite podataka.
- Najvažniju IT opremu premjestiti iz podrumskih prostorija na više spratove ili van područja koje je na udaru poplave ili je podići na police, na druge predmete i slično.
- Isključiti svu IT opremu ako hitno trebate evakuisati zgradu.

3. Zgrade i objekti

Iako je nemoguće u potpunosti zaštititi imovinu od poplava, postoje mjere koje možete preduzeti kako biste umanjili štetne posljedice koje poplava može prouzrokovati.

Mjere zaštite poslovnih objekata mogu se podijeliti i po vremenu kada se primjenjuju, na:

- Mjere zaštite imovine prije poplava:
 - Mjere zaštite van objekta - mjere otpornosti;
 - Mjere zaštite unutar objekta - mjere fleksibilnosti.
- Mjere zaštite neposredno pred nadolazeću opasnost.

Idealno bi bilo da objekti imaju oba navedena oblika zaštite.

Pojedine mjere zaštite objekata koje možete samostalno primijeniti možete

pogledati u „Praktičnom vodiču za stanovništvo - Kako se pripremiti i kako postupati prije poplava“ ili se konsultovati sa stručnjacima.

Ne zaboravite da u slučaju nadolazeće poplave:

- Isključite u svim objektima glavne dovode električne energije, plina i vode.
- U slučaju evakuacije, ne ostavljajte objekte otvorene da ne bi došlo do otuđivanja imovine.

4. Glavna oprema, mašine, mehanizacija i vozila

- Uklonite i osigurajte sve opasne materije kako bi se spriječilo njihovo izlivanje i onečišćenje plavnih voda.
- Premjestite svu opremu, mašine i mehanizaciju koju možete iznad očekivanog nivoa poplave ili van zone u kojoj se poplave očekuju.
- Premjestiti vozila na viši teren s punim rezervoarima goriva za slučaj evakuacije.
- Opremu koju ne možete fizički premjestiti, svim mjerama i sredstvima, zaštitite od vode što je bolje moguće:
 - Isključite struju na prekidaču na opremi;
 - Sklonite ili zaštitite motore ili dijelove motora opreme za rad, prema preporuci proizvođača.
- Osigurajte nesmetan rad telefonskih priključaka, ukoliko je to moguće.

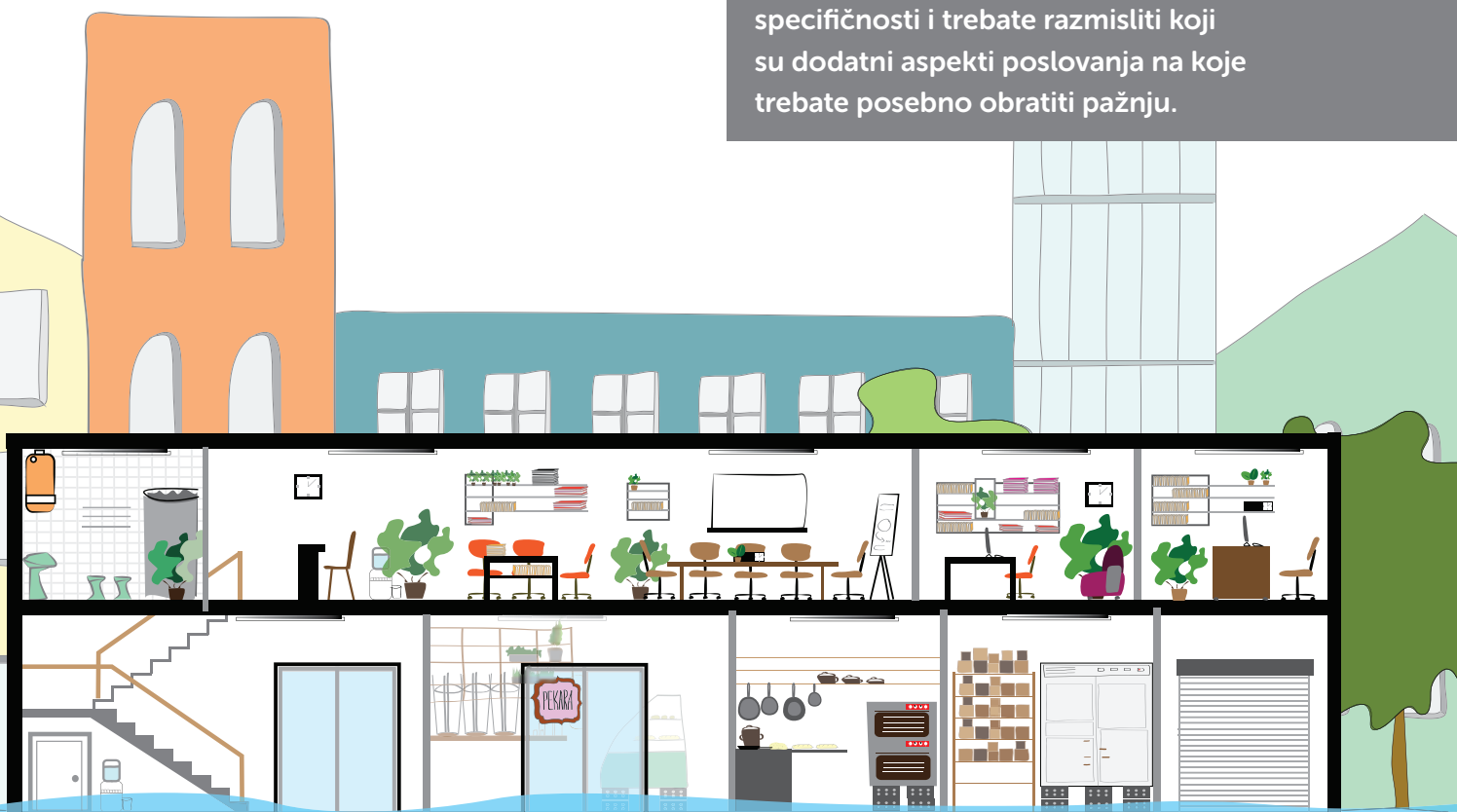
5. Skladište i zalihe:

Ukoliko poplava uništi skladišta zaliha, štete mogu biti zaista velike. Pored toga, postoji mogućnost da dio dobavljača ili kupaca ne budu u mogućnosti da izvrše obaveze kako biste nastavili poslovanje, stoga je vrlo važno da razne načine

Bilo da se radi o repromaterijalu ili gotovim proizvodima veoma je važno da ih premjestite na viši nivo ili prebacite u druge objekte sigurne od poplave ukoliko je to moguće.

6. Druge posebne stavke u zavisnosti od prirode poslovanja

Svaka poslovna aktivnost ima svoje specifičnosti i trebate razmisliti koji su dodatni aspekti poslovanja na koje trebate posebno obratiti pažnju.



3.5. Korak 5 - Komunikacija i upozorenje zaposlenih

Aktivnosti koje biste trebali sprovesti nakon kreiranja plana podrazumijevaju da:

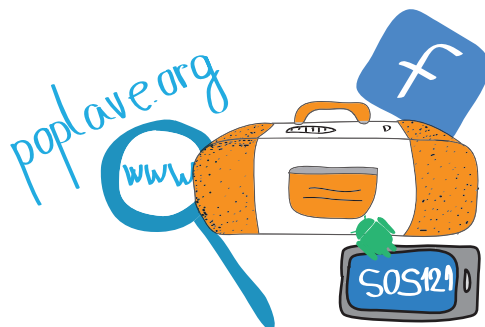
- Upoznajte zaposlene o planovima i sigurnosnim procedurama u slučaju poplave;
- Pobrinite se da su planovi istaknuti na vidnom mjestu;
- Vježbajte komunikaciju među zaposlenim;
- Pobrinite se da svi zaposleni imaju kopiju svojih zaduženja;
- Provjerite efikasnost zaposlenih da zašтите živote, ali i imovinu u slučaju poplave.

3.5.1. Komunikacija i upozorenje zaposlenih u vanrednim situacijama

Komunikacija među zaposlenim u slučaju poplave od izuzetne je važnosti. Uzmite u obzir funkcionalnost poslovnog objekta i sisteme komunikacije koje je potrebno da podrži. Metode komunikacije uključuju telefon, internet, radio veze, lokalne komunikacione mreže i drugo.

- Postavite telefonske brojeve za hitne slučajeve u blizini svakog telefona, na oglasnim pločama i na drugim istaknutim lokacijama. Ažurirajte listu adresa i telefonskih brojeva, ključnog osoblja i brojeve za hitne intervencije: unutar i izvan objekta.
- U hitnim slučajevima, zaposleni će morati znati da li su njihove porodice u redu. Briga o najbližim je uvijek prioritet. Pravi planovi za komunikaciju podrazumijevaju i održavanje komunikacije s porodicom zaposlenih u hitnim slučajevima.
- Redovno slušajte zvanična upozorenja.

- Uspostavite vlastiti sistem za upozorenje zaposlenih za hitne slučajeve. Osigurajte da svi zaposleni mogu čuti upozorenje. Imajte pomoćno napajanje. Prilagodite upozorenje za osobe sa invaliditetom.
- Upoznajte zaposlene s procedurama odazivanja kada se aktivira sistem upozorenja. Uspostavite procedure za upozorenje za druge osobe koje se nađu u objektima kupace, izvođače ili posjetilace koji možda nisu upoznati sa sistemom upozorenja.
- Testirajte sistem upozorenja svog objekta najmanje jednom mjesečno.



3.6. Korak 6 - Plan evakuacije

Svrha evakuacije je da osigura zaštitu života zaposlenih. Neke vanredne situacije će zahtijevati od zaposlenih da hitno napuste radno mjesto. Brza i efikasna reakcija i osposobljenost definisanog osoblja da sprovedu evakuaciju radnika, kupaca i posjetioca, može spasiti živote. Neorganizovana evakuacija može dovesti do zabune, ozljeda i oštećenja imovine.

Ukoliko se poslovne aktivnosti obavljaju na više od jedne lokacije, neophodno je uspostaviti procedure za evakuaciju svakog objekta. Ukoliko se radi o višespratnoj zgradi, industrijskom parku i sličnim višenamjenskim lokalitetima, važno je koordinisati svoje evakuacijske procedure sa ostalim stanarima ili preduzećima, kako bi se izbjegla konfuzija i potencijalni zastoji.

Elementi plana evakuacije trebaju uključiti, ali nisu striktno ograničeni na:

- Uslove pod kojima bi bila potrebna evakuacija i uslove pod kojima bi bilo bolje da ostanete na radnom mjestu.
- Jasan lanac komandovanja i imenovanje osobe ovlaštene da naredi evakuaciju.
- Procedure za evakuaciju, zadatke koje biste trebali obaviti prilikom evakuacije iz objekata i evakuacione rute.
- Procedure za zaposlene koji su ostali da rade na kritičnim operacijama ili postrojenjima prije nego što se i oni evakuiraju.
- Procedure odgovornosti za sve zaposlene nakon što je evakuacija završena.
- Kontakt listu lica i institucija koje možete kontaktirati za dodatne informacije ili objašnjenja.

Poslodavac treba da osposobi sve zaposlene da postupaju adekvatno u vanrednim situacijama! Uobičajena praksa je da se izabere **odgovorno lice** koje vodi i koordiniše plan hitne evakuacije. Važno je da zaposleni znaju ko je koordinator i da shvate da ta osoba ima ovlaštenja da donosi odluke u vanrednim situacijama.

Vodite računa da bi **evakuacione rute** trebale biti jasno označene i dovoljno široke da prime veći broj ljudi. Evakuacione rute treba da obuhvataju lokacije izlaza, mjesto okupljanja i lokacije neophodne opreme, kao što su: aparati za gašenje požara, pribor za prvu pomoć, kompleti paketa za preživljavanje u vanrednim situacijama i slično.

Jasno opisane procedure za pomoć posjetiocima i zaposlenima, posebno onim sa invaliditetom.

Označavanje šta od opreme treba isključiti, određivanje lica koja će ostati nakon alarma za evakuaciju, ili one aktivnosti koje treba da se obave prije evakuacije.

Da podsjetimo, ukoliko je dato zvanično naređenje za evakuaciju, trebate poslušati i svi napustiti objekte što je prije moguće. Obavezno pratite zvanična saopštenja relevantnih institucija u vanrednim situacijama i koristite isključivo preporučene rute kretanja prilikom evakuacije iz rizičnog područja, odnosno van poslovnog objekta.

3.6.1. Odgovornosti zaposlenog osoblja

Šta zaposleni trebaju znati za slučaj da dođe do vanredne situacije?

- Biti upoznati sa planovima za vanredne situacije i evakuaciju.
- Poznavati alternativni izlaz iz svake prostorije, odnosno radnog mjesta.
- Prepoznati zvuk i signalizaciju znakova za uzbunjivanje.
- Znati koga kontaktirati u hitnim slučajevima i kako.
- U slučaju nestanka električne energije, imati dostupne baterije, LED signalizacijski štap ili slično, radi lakšeg snalaženja u mraku, ukoliko u prostorijama nisu postavljeni dodatni generatori.
- Znati gdje se nalaze požarni alarmi i aparati i kako ih koristiti.
- Znati gdje se nalaze paketi za pomoć i dodatnu opremu.
- Znati svoje dužnosti prije evakuacije.
- Znati mjesto okupljanja i samostalno se evakuisati.
- Izvijestiti nadležne o situaciji ili kvaru na sistemima.

Šta zaposleni trebaju učiniti u slučaju poplave – BRZI KORACI

- Napustite prostor brzo, ali na pravilan način, slijedeći plan evakuacije.
- Idite direktno do najbližeg ili jedinog dostupnog izlaza.
- Slušajte pažljivo instrukcije preko razglasa.
- Izbjegavajte korištenje liftova za vrijeme evakuacije zgrade.
- Dođite na dogovoreno mjesto okupljanja.
- Ne ulazite u objekte dok ne bude sigurno.

Šta učiniti ako ste zarobljeni na radnom mjestu?

- Ostanite mirni i preduzmite korake lične zaštite.
- Ukoliko možete, pozovite pomoć.
- Ako voda još nije ušla u objekte isključite glavne dovode električne energije, plina i vode.
- Ukoliko ostajete u prostoru, uzmite pakete za preživljavanje.
- Idite u najvišu prostoriju koja ima vanjski prozor i telefonsku liniju, ukoliko je to moguće.
- Ostanite gdje vas spasioci mogu vidjeti i znajte kako da im date signal (svjetlo), da biste privukli njihovu pažnju.
- Otvorite prozore ako je moguće, ali budite spremni da ih zatvorite ako zatreba.
- Zaštitite ulaz od prodora vode.

3.7. Korak 7 - Osiguranje od poplave

Prirodne nepogode su nepredvidive i važno je za poslovne subjekte da razmotre svaku moguću prijetnju, bez obzira da li predstavljaju direktnu prijetnju ili ne.

Zašto je osiguranje važno? Kod katastrofa velikih razmjera, kao što su bile poplave 2014. godine, država nema sredstava da isplati građanima pomoć u vrijednosti imovine koja im je u poplavama uništena. Budući da se niko ne smatra odgovornim za nastalu štetu, država nije u obavezi da je nadoknadi. Pomoć koja je isplaćivana bila je samo srazmjerno učešće države u pokušaju da se nadoknadi stvarna šteta. Zaključivanjem ugovora o osiguranju obezbjeđuje se brži ekonomski oporavak nakon nastanka štetnih posljedica prirodnih katastrofa.

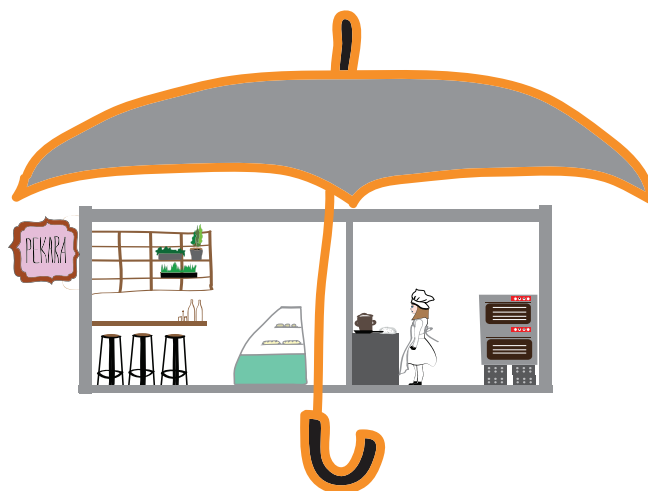
Dakle, najbolji put do obeštećenja prilikom katastrofa tako velikih razmjera kao što su poplave jeste **osiguranje nepokretnosti**. Da biste osigurali imovinu, neophodno je da zaključite ugovor o osiguranju sa osiguravajućim društvom. Osiguranjem imovine obezbeđuje se naknada za štetu koja bi se desila na imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja, pri čemu iznos naknade ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio. Osim osiguranja nepokretnosti, moguće je ugovoriti i osiguranje usjeva, plodova i ostalih proizvoda zemlje, namještaja, mašina, alata, različite opreme, kao i zaliha.

Politike osiguravajućih kuća variraju. Svako osiguravajuće društvo ima svoje opšte uslove poslovanja koji bliže uređuju detalje osiguranja i moraju biti predloženi prilikom zaključenja ugovora.

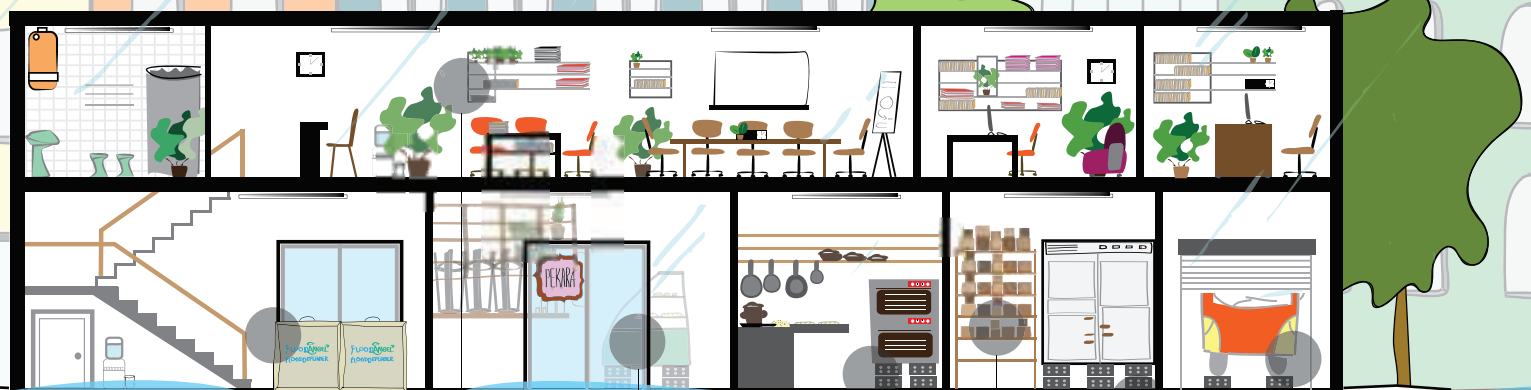
Sa svojom osiguravajućom kućom provjerite šta sve možete osigurati. Provjerite koja osiguravajućih kuća nudi paket osiguranja u slučaju poplave, pošto ne nude svi ovu uslugu.

Ukoliko već imate osiguranje redovno revidirajte postojeću polis. Neadekvatno osiguranje može dovesti do velikih finansijskih gubitaka ako je poslovanje pretrpilo oštećenje, unišeno je ili je rad prekinut na neki određeni period.

Osiguranje više nije luksuz već je odgovornost. Umjesto plaćanja nepotrebnih i visokih izdataka za sanaciju štete, bolje je osigurati svoje poslovanje. Ugovaranjem osiguranja znatno povećavate vlastitu materijalnu sigurnost u slučaju čestih nepogoda, jer adekvatno osiguranje pomaže umanjiti posljedice štetnih događaja.



4. Kontrolne liste za kreiranje plana zaštite poslovanja od poplava

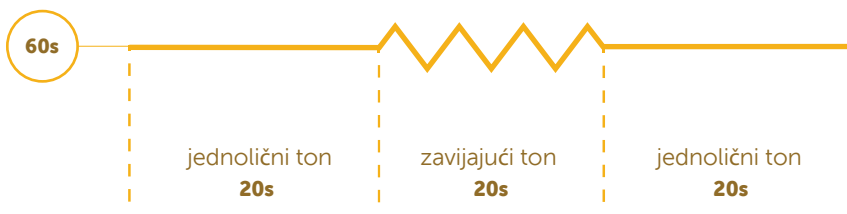


- Stavite zaštitne ploče na ulazna vrata
- Podignite dokumentaciju na viši nivo
- Postavite vodootporna vrata
- Postavite radnu opremu na viši nivo
- Postavite sirovine na viši nivo
- Ugradite pumpu koja će izbaciti višak vode iz objekta
- Parkirajte vozilo na viši teren

Znakovi za uzbunjivanje

Upozorenje na nadolazeću opasnost

Upozorava na nadolazeće prirodne i druge opasnosti: nadolazeći vodni talas, požar koji se približava određenom području, približavanje oluje, zagađivanje životne sredine i sl.



● Koraci koje trebate preduzeti kada čujete ovu sirenu:

Uključite radio ili tv prijemnik

Poslušajte saopštenje o vrsti nadolazeće opasnosti i mjerama koje je potrebno preduzeti.

Preduzmite mjere zaštite koje će vam pomoći da se pripremite za opasnost.

Neposredna opasnost

Upozorava na neposrednu opasnost od požara, poplava, pucanja nasipa, radioloških ili hemijskih nesreća, vojnih napada i drugih opasnosti.



● Koraci koje trebate preduzeti kada čujete ovu sirenu:

Uključite radio ili tv prijemnik!

Poslušajte saopštenje o vrsti nadolazeće opasnosti i mjerama koje je potrebno preduzeti!

Hitno preduzmite mjere zaštite iz saopštenja!

Vatrogasna uzbuna

Dodatni znak za uzbunjivanje vatrogasnih i drugih jedinica zaštite i spasavanja



● Koraci koje trebate preduzeti kada čujete ovu sirenu:

Ostanite mirni!

Znak za uzbunjivanje odnosi se na pripadnike vatrogasne službe i drugih službi zaštite i spasavanja koje odmah trebaju postupiti u skladu sa utvrđenim planovima.

Prestanak opasnosti

Upotrebljava se kada se procijeni da su opasnosti za građane prestale



● Koraci koje trebate preduzeti kada čujete ovu sirenu:

Možete prestati provoditi mjere zaštite iz saopštenja. U slučaju potrebe, pomozite u akcijama spasavanja koje provode snage zaštite i spasavanja. Znak se upotrebljava i za potrebe ispitivanja i razvoja sistema za uzbunjivanje.

Primjer za kreiranje plana

Osnovni podaci o preduzeću

Naziv preduzeća:
Adresa:
Telefon:
e-mail:
Internet stranica:
Direktor preduzeća:

Koordinatori u slučaju vanrednih situacija

Ime i prezime:	Adresa:	Telefon:

- **Procijenite svoj rizik**

- **Znakovi za uzbunjivanje**

Provjerite da li su znakovi upozorenja dostupni u zoni vašeg poslovnog kompleksa

Provjerite da li zaposleni poznaju znakove za uzbunjivanje

- **Trening zaposlenih**

Organizujte kurs prve pomoći

Naučite kako pripremiti pakete za slučaj vanredne situacije

Isplanirajte lokaciju za sklonište sa pripremljenim paketima za vanredne situacije

U redovnim uslovima organizujte simulativne vježbe vanrednih situacija

Lica kojim bi trebala pomoć u slučaju evakuacije

Ime i prezime:	Adresa:	Telefon:

Koraci za zaštitu ljudi u slučaju poplave

Kontaktirajte koordinatore sa liste i zadužite koordinatora za zaštitu ljudi u slučaju poplave.

Napravite plan zaštite ljudi od poplave

Pripremite potrebnu opremu

Kontaktirajte sve zaposlene i obavijestite ih o planu i situaciji

Kontaktirajte lica kojim treba pomoć

Locirajte sigurne puteve za kretanje

Locirajte sklonište za zaštitu od poplave

Sprovedite plan zaštite ljudskih života



civilna zaštita



policija

 **123** vatrogasci

 **124** hitna pomoć

Evidencija lokacija

Dokumentacija preduzeća

U elektronskoj formi:	Papirna:

Imovina preduzeća

Tehnička oprema:	Radne mašine:	Vozila:

Proizvodnja

Sirovine:	Gotovi proizvodi:

Ostala oprema

Namještaj:	Ostalo:

Koraci za zaštitu imovine u slučaju poplave

- Zadužite koordinatora za zaštitu imovine
- Napravite plan zaštite imovine
- Premjestite prioriternu dokumentaciju sa liste na viši nivo/na sigurnu lokaciju
- Premjestite tehničku opremu sa liste na viši nivo/na sigurnu lokaciju
- Premjestite radne mašine na sigurno, a ukoliko je to fizički neizvedivo, izvadite motore ili skupe dijelove mašina i sačuvajte ih od poplave
- Prevezite vozila na sigurnu lokaciju
- Zaštitite sirovine i proizvode u proizvodnom pogonu
- Isključite dovod električne energije, plina, vode ili gasa
- Osigurajte hemikalije, ulja ili druge materije od kontakta sa plavnom vodom
- Provjerite ostalu opremu sa liste, u zavisnosti od karaktera poslovanja

Spisak bitnih lokacija

Radna mjesta ljudi kojim treba pomoć:	
Lokacija skloništa:	
Lokacije okupljanja:	
Razvodna kutija električnih instalacija:	
Lokacija isključivanja pumpe za vodu:	
Lokacija isključivanja plina:	
Lokacija hemikalija i opasnih materija:	
Lokacija opreme za zaštitu:	
Lokacija paketa za preživljavanje:	

- Imajte u pripravnosti nacрте vašeg preduzeća, kako biste lakše koordinisali komunikaciju u slučaju vanredne situacije.

Kontakti ključnih saradnika

Ime i prezime:	Adresa:	Telefon:

Kontakti ljudi koji mogu pružiti pomoći u zaštiti poslovanja u slučaju vanredne situacije

Ime i prezime:	Adresa:	Telefon:

Komunikacija i kretanje u slučaju poplave

- Zadužite koordinatora za komunikaciju
- Kontaktirajte sve zaposlene
- Kontaktirajte ljude koji mogu pružiti pomoć u zaštiti poslovanja
- Kontaktirajte ključne saradnike
- Kontaktirajte klijente
- Kontaktirajte dobavljače
- Ustanovite sigurne puteve za kretanje

Zaštita poslovnih objekata u slučaju poplave

- Zadužite koordinatora za zaštitu objekata
- Uključite pumpe za odvodnju viška vode ukoliko su postavljene
- Postavite privremene bedeme oko svojih objekata
- Očistite odvođe, kanale i omogućite neometanu odvodnju viška vode
- Podignite namještaj na viši nivo

Reference:

Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske
(ruczrs.net)

europa.eu

Know Your Flood Risk
(knowyourfloodrisk.co.uk)

Australian Government
(australia.gov.au)

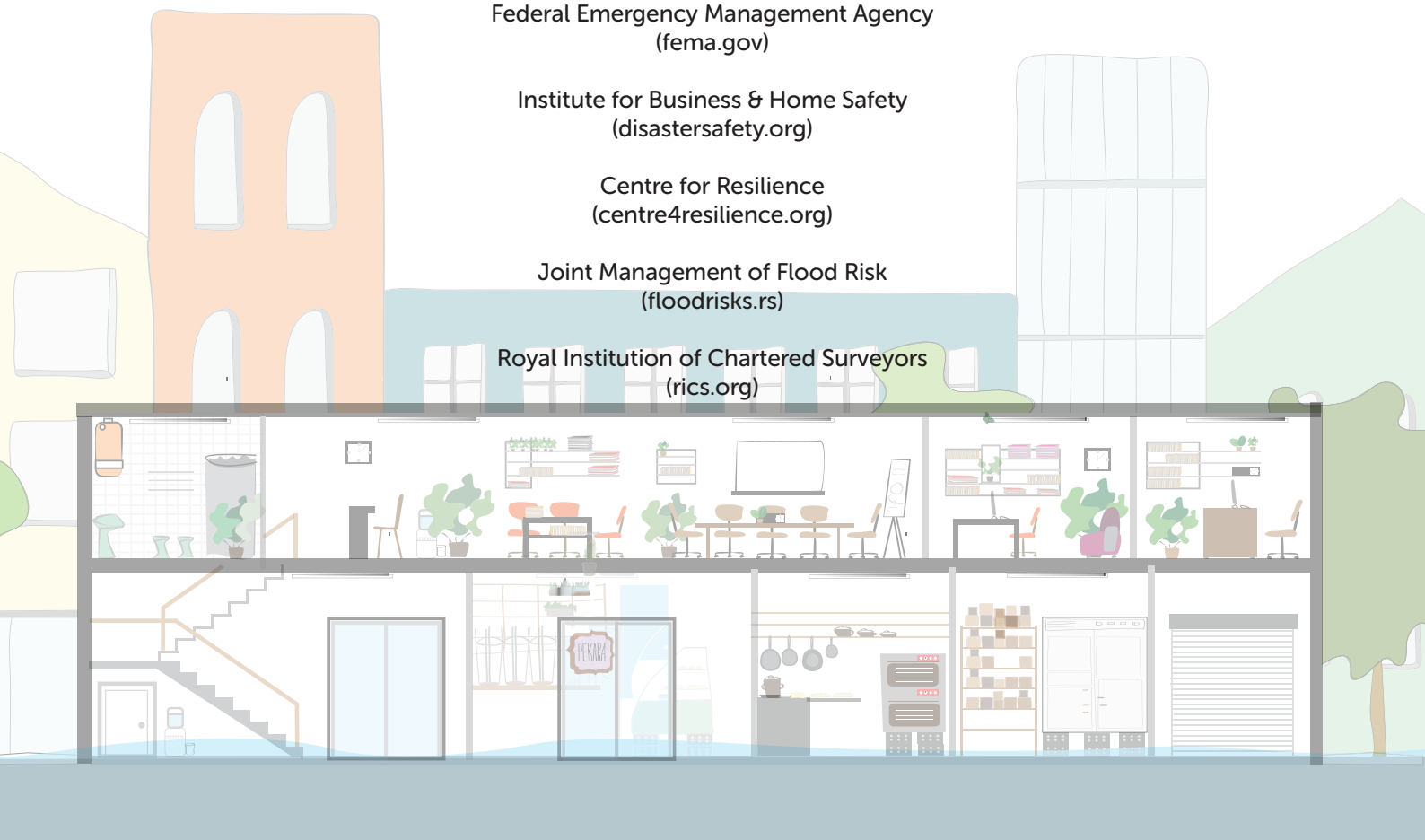
Federal Emergency Management Agency
(fema.gov)

Institute for Business & Home Safety
(disastersafety.org)

Centre for Resilience
(centre4resilience.org)

Joint Management of Flood Risk
(floodrisks.rs)

Royal Institution of Chartered Surveyors
(rics.org)



Ova brošura je nastala uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj ove brošure je u potpunosti odgovornost Exit
Centra i ni u kom slučaju ne odražava stavove
Evropske unije.

Evropska unija se sastoji od 28 država članica koje su
odlučile da postepeno povežu svoja znanja, resurse i
sudbine. Zajedno, u toku perioda proširenja od 50
godina, oni su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i
održivog razvoja, uz održavanje kulturnih različitosti,
tolerancije i individualne slobode. Evropska unija je
posvećena razmjeni svojih dostignuća i vrijednosti sa
zemljama i narodima izvan svojih granica.



 poplave.org@gmail.com

 www.poplave.org



Projekat finansira Evropska unija



Implementator projekta